

מסורת הש"ס

(א) ר"ה ג. (ב) זמנא קמיה: (ג) ג"ז שס סדרתין קמי: (ד) [מנענא כ"ט, ד.]. (ה) [מנענא כ"ט, ד.]. (ו) [מנענא כ"ט, ד.]. (ז) [מנענא כ"ט, ד.]. (ח) [מנענא כ"ט, ד.]. (ט) [מנענא כ"ט, ד.]. (י) [מנענא כ"ט, ד.].

אינ נערכין פרק שני ערכין

יג.

עין משפט
נר מצוה

מב א מיי פיי מהל' שמייה ויובל הלכה ג: מב ב מיי פייא מהלכות ממתיק הלכה ט: מב ג מיי פייא מהלכות ללי המקדש הלכה ד:

תורה אור השלם

- 1. בארין בטלת עבדות בית אלקא די בירושלם וקתו טעלא עד שנת תרתין למלכות דר'שון מלך קיס: עורא ד כור מלך. 2. ושיצא מיקה דקה עד יום חלטה לירח אדר די יום היא שנת שת למלכות דר'שון מלך: עורא ו טו 3. וקא וירושלם בחודש החמישי היא שנת השביעית לפקד: עורא ו ח

- 4. בעשרים ותשע שנה לגלותו בראש השנה בעשור לחדש בארבע עשרה שנה אחר אשר הבקש יהוי הכעצם היום הזה יהיה עלי יד יי וקא אתי שנה יחזקאל מ א 5. כן ארבעים שנה אבני בשלח משה עבר יי אתי מקדש ברנע לרל את דארין ואשב אתו דקר באשר עש לקב: יהושע יד ז

- 6. ונתנה הזה הקהה יי וקא באשר דבר יי ארבעים ותשע שנה מאו דבר יי את הדבר הזה אל משה אשר הלך ישראל במדבר ונתה דהא אבני ידום כן תשע ושמנים שנה: יהושע יד ז

שינויי נוסחאות

[א] אימר התנו נביאים (ש"ס). [ב] אסאל הכי נמי אשאיר (ש"ס). [ג] בספוק אלהא, [ד] ז'ל יד היא, [ה] אומר מן נמאל (מביט שמעננסו מן נתקן) (ש"ס). [ו] ועתה [ז] הנה אלני (ש"ס). [ח] עבור ישראל יקין (ש"ס). [ט] קא מפלגי תחלת ליל' (ש"ס). [י] לטבת ולשני ימים טובים (ש"ס). [יא] עד לעולם אין (ש"ס). [יב] ומתעשה כנורות (ש"ס). [יג] לעולם והללל (ש"ס). [יד] נמי לשת (ש"ס). [טו] ולשני ימים טובים של ר"ה ממתיק (ש"ס). [טז] לטבת ולשני ימים טובים (ש"ס). [יז] עורא וקא מן ז'ל ארבעה, [יח] ז'ל אלו, [יט] ממתיק ביומן בית הראשון (ש"ס). [כ] נדפרי' אלל משמרה המשמרת ממתיק, [כא] ואיך לל' יענין, [כב] בסדר היום [כג] יי סיי בסדר היום אלא המשמרת של אלו שחילוקים וכו' וכן הוא ש"ס. [כד] וסני שפנתו הוא עיפ הכשרה, [כה] ל' מיי עיין בעורא ו יי פיי פיי רשי' שפיש כחד לתש נסן היה תחלה עליה כבבל ע"ש, [כז] אללן הא מנין (ש"ס), [כח] יי ז'ל מסי: שנה המלל שנת הארבעים שלו בשנה ראשונה ובעלות שנת (וכי"ה בש"ס). [כט] נמאל שנת השלילת היה ככל מ"א שנים ולי"ט שנתנו לל' עשעברו כ"י נדפרי' לא מניקן, [ל] יי ז'ל מיי אר ידוקא, [לא] עד לעולם אלל (ש"ס).

משמרתו ש' יהויריב בניה מי הואי. הקשה רבינו אלחנן דהא אמרי' ז"ק (דף קי). נתן הכסף לידעיה ואת האשם ליהויריב אלמנא שהיה צביט שני ויש לומר דהא ממתי' מימניא י' סמוך לביט ראשון אי נמי לא יהויריב דווקא אלל י' המשמרת תחת יהויריב: **שאפי'** משמרתו ש' יהויריב עולה. פרש"י ששזו לא עלה וחסו תימיה דמנא ליה ששזו לא עלה דהא משמע שיכול לעלות מדקאמר שאפילו משמרתו של יהויריב עולה ועוד הקשה רבינו אלחנן דהרצה עליו י' ואין פשוט לנו שלא עלה ולא אמר עליו דמכל מקום יכול לעלות ששזו לא יהויריב והכא יקול פריך הני משמרתו של יהויריב צביטה מי הואי? כי כ"ד היו אלו נגד המשמרות שלא עלו שחוקות לארבע ועשרים משמרות ושימשו מתחיהם:

הנך שיה עד דסליק עורא וקדיש א' קחשיב' לרין עיין למאי דפירשתי לכי נמי גלו השבטים מנו נמי יוצלות כדי לקדש השמיטין א"כ בגלות דבבל קודם דסליק עורא נמי היו מונין וממתי' התחילו למנות כי סליק עורא וי"ל דלא דמי דודאי (ט) צעוד ישראל על אדמתם כי נמי אין יוצל נוהג שמיטה נוהג בחרישה וחריעה והיו מקדשין אכל בגלות לא היו מקדשין כלל צביעית וז"ע דכי נמי היו בגלות היו כריכין לקדש צביעית מפני שמיטת כספים שנהגת בין צארכין זין בחזרה ללרין ואם הוא צין לצביעית אינו תלוי ביובל כי נמי ישראל בגלות אינו תלוי כלל על אדמתם למה לא ימנו שמיטין כמו מקצת ישראל על אדמתן ואף על גב דאין כל יושביה עליה מונין צביעית אף עלגב שאין מונין יוצל:

אותו זמן לשנה הבאה. שהוא שלש ז' (ועשרים) צאלר עלה עורא מנבל ועלה ירושלם כחדש החמישי שאחר צמח'ן הדך מחדש אדר עד חדש אב:

כלב כמה היו בר המנין נבי תרתין. והקשה רבינו אלחנן (כ) והא מנין לנו שצביטה שניה דווקא ליה כלל ז' מ' שנה דלא הוה כי עבר ישראל את הירדן בר המנין נבי תרתין? שמה התחיל שנת הארבעים ואחד שלו וצבילות מרגלים היה כסוף הארבעים שהרי שנות כלל ד' לא מנינו וכשעברו ישראל את הירדן הוה בר המנין נבי תרתין? כיצשו ח' חילוקין:

מאי כדי לשבת סימנא בעלמא. הכא אמר שמיקרא לכדי לטבת סימנא בעלמא אכל צמנמות פרק התכלת (דף מט: ושם) לא אמר הכי עד צמנמקא דקאמר התם סוף רבינא לרז אשי הני ששה שצעה הוה דהא איכא פצרא דחד צמנמא ס' דווקא נקט לטבת וה"פ אס היו ז' ימים ראש השנה ציום החמישי וציום ששי ציום הראשון יצקרו המתמיד שהוא ארבעה ימים קודם שחיתמו של ה' צבצבת ושל יום ו' שהוא שני לר"ה יצקרו ציום שני שהוא ד' ימים קודם שחיתמו וכן של צבת מצקרו ציום ג' ופריך שצעה הוה דהא איכא פצרא דחד צמנמא שגם הוא טעון ציקור ד' ימים קודם שחיתמו וא"כ היאך יפתחמו'?

ומוסיפין עד עולם עד כמה אמר רב הונא ואמרי' לה כו'. ואמר רבי דהא ודאי פשיטא שיכולו להוסקי' עד י' העולם אלל צבי עדי עד כמה יהא הידור מלוה וא"ל לפשע יותר אחר כהניס אמר רב הונא עד ק"כ דהא אשכחן בקרא (דה"ה ה) שחפשו אחרי ק"כ כהניס לתקוע בחצוצרות ולא יותר אי נמי דהא פשיטא לרין מוסיפין על העולם שאם יוסיפו יותר צבצבו קלא אמר רב הונא עד ק"כ כהניס יכול להוסקי' דהא אשכחנא בקרא דלא חיישינן לעירובו קבל:

שימה מקובצת

תוס' משמרתו ש' יהויריב נ"ב וז"ל הרא"ש ז"ל משמרתו של יהויריב, והא דתנן בבב' (ק"י) נתן את הכסף לידעיה ואת האשם ליהויריב, לאו דוקא יהויריב אלא משמרה ששמה במקום יהויריב ונקט יהויריב לפי שזמן משמרתו היתה ידועה להם, וכן נמי הא דקאמי' בשליח סוכה (נ"ג) משמר בילהה ושבט משמרתו ששמשו במקום קאמר ע"כ: ד"ה ומוסיפין וכו' ואמר רבי. נ"ב וכן פירש הרא"ש ז"ל וז"ל תימא ווא עד עולם תנו, וי"ל דפשיטא ליה דיכול להרבות עד עולם אלא שאל עד כמה לוי' יש לחור שיהא השר מתוקן וכו', אי' ידע שאין להוסיף לעולם משום רבוב קלא אלא ששאל כמה יהיו ולא מערב קלא ע"כ:

וכן הרים וכן פשחור וכן אימר. ויהויריב שזו לא עלה: רב אשי אמר. לעולם וכן צביטה א' אמנאלי צביעית קאי ורבינן היא ודקא קשיא לך לעיל [ב:]: דצביעית חרוב לא קשיא דשית שני קמתי מצנין הביט עד דסליק עורא וקדש ארץ ישראל לא מנו שמיטין ויוצלות כל שית שני משני הביט משמרת שנת ת"כ צביעית כילד ארבע מאה (ושית שנין) ממניא יוצלי וארבע סרי שני תרי שצויעי וצבנת תכ"א שהיא מנאלי צביעית חרוב: ומנלן דעד שית שני לא סליק עורא דקדיש צאדין צבילות וגו'. אלמנא שצנת שמיס לריוש התחיל הצנין: ופסיג ושיאל ציפא וגו'. אלמנא צבנת שש נשלם הרי חמש טו שנים וצאמות ומן לשנה הבאה שהיא שנה ששית לצנין עלה עורא וצא לירושלים כחדש אב ועד תשרי שהוא שבע לצנין לא התחיל למנות: בר סמנ נני סרסי. דמנלמא מרגלים עד שנכנסו ללרין ציפא אלל ל"ח לנד משנת השילוח דהא (ט) צביטה ליציאת מזרים נשתלחו: מדלא משמרת ארבע עשרה שנה אחרי אשר הוכפה העיר. ליהיו יוצל אי חל מלתי ארבע עשרה לכינוס ולחילוק: **בזרבי'** מפשעה כנורות. לא אהפיש טעמא: והללל לנדו. לללל אחד היה סס ולא יותר וטעמא מפרש בגמ' [ע"ב]: **גמ'** (א) קס"ד כדי לצבת ולשני ימים טובים דווקא קאמר דלכחי צעינן ששה שאלס יצאו יחד צבת ושני ימים טובים כל ראש השנה ולא יוכלו דבקר יהו לללל חליים טו מוומניס: **בעלמא** קאי. דככל ימות השנה נמי צעינן ששה ולא משום שנת ארבעה או חמשה משום הכי נקט הקך שלשה ימים דעשו ששה **תמידין**: **א** ארבעה ימים קודם שחיתמו. ומשום הכי צעינן ששה לעולם דצבעת חינוך נתנו שם ששה (י) מנוקדין

בא הרים ונמל חלקו וחלק חביריו שש וכן פשחור וכן אימר (ב) (א) התקינו נביאים שביניהם שאפי' יהויריב ראש משמרות עולה לא ידחה ידעיה ממקומו אלא ידעיה עיקר ויהויריב מפל לו אלא אשארא: רב אשי אמר הנך שית שני עד דסליק עורא ומקדיש לא קא חשיב להו דכתיב 'באדין במילת עבדות בית אלהנא' די בירושלים וכת' ושיצא ביתא דנא עד יום תלתא לירח אדר ד' דהיא שנת ללמכות דריוש מלכא ונתנא באותו זמן לשנה הבאה עלה עורא וגלותו עמו דכתיב 'ויבא ירושלים בחודש החמישי היא השנה השביעית למלך: גופא 'שבעה עשר יובלות מנו ישראל משנכנסו לארץ ועד שיצאו ואי אתה יכול לומר משנכנסו מנו שאם אתה אומר משנכנסו מנו נמצא בית חרב בתחלת יובל ואי אתה מוצא בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר וכו' שבע שכיבשו מנלן דקאמר כלב ב' ארבעים שנה [אנכי] בשלה (אותי) משה עבד ה' [אותי] מקדש ברנע לרגל את הארץ [וגו'] ועתה [הנה] אנכי היום בן חמש ושמונים [שנה] ואמר מר 'שנה ראשונה עשה משה משכן שניה הוקם המשכן ושלה מרגלים כי עבור י' ירדן כלב בר כמה היו בר המנין נבי תרתין כי קא [ט] מפלגי נחלות קאמר ב' חמש ושמונים שנה אנכי אישתבח דשבע כיבשו ושבע שחילקו מנלן איבעית אימא מדשבע כיבשו שבע חילקו ואיבעית אימא מדלא משכחת להו ארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר: **מתני'** (ז) אין פוחתין משישה מלאים המבוקרין בלשבת המלאים כדי לשבת טו ולימים טובים של ראש השנה ומוסיפין עד י' עולם צבנות פוחתין משתי חצוצרות י' מתשעה כנורות ומוסיפין עד י' עולם והצלצל לבר: **גמ'** המבוקרים

הנהגות הב"ח (א) גמ' והתקינו נביאים: (ב) רש"י ד"ה בר ממנ וכו' וצבנת שנה: (ג) וז"ל ר"ה הללל וכו' נמנא ס"ד ואמרי' מיי' המידין ומנוספין מ' קס"ד מ"י: (ד) ד"ה ארבעה וכו' ששה שיהיו מנוקדין:

מוסף רש"י

דקתנו כדי לשבת. משמע יקטן כלומר שאלו לג' ימים, ולא קתנו לשבת. ליהיו טעמא לרין שנת ג' ימים טעמא על ר"ה (מנחם א). הרד"ק ערך אין נעריבין ר"מ אומר נעדר. אם אמר יסאל ערבי עלי, נטון ערבי כפי טעם על ע"ס, אבל לא מעורר. אכל אם אמר הערבי ערבי עלי או ערך אחריס עלי לא אמר כלס (לעיל ה).

רבינו גרשום

יהויריב ראש [והיה היה ראש לכל המשמרות] כדכתיב כדבריו הימים: [לעולם רבנו ולעולם כמנציא צביעית והא דקשיא הוה ליה קשיא בשבוע הוה לא קשיא דהך חמש שני קמיתא דבני בית שני עד דסליק עורא וקדש שמיטתו ויובלות לא קא חשיב דכתיב בארין בטלת ער תרתין שנת דריוש דכתיב ושיצא ביתא דנא עד י' הית ליה אדר הוה שנת שית שנה ללמכות דריוש: ואותו זמן לענה הבאה עליה עורא כמכל אלא שית שני הוה דלא סליק עורא וכתבי' ויבא ירושלים בחודש החמישי היא שנת שביעית ללרין מלמ שששששששששששש החתיל לקדש: כי עברו ישראל חרדון לסוף ארבעים שנה שהיו במדבר הוה כלב בן יעיש טובים: מללא משכחת ליה שנת אחרי שחוכתה העיר יוכל אלא אי' חשבת נמי י' שחילוקין: מתני': המבוקרים. מוסים: גמ': ל' לשבת ולשני ימים טובים מובא אלו כלומר לצורך שבת ולשני ימים טובים של ר"ה צורכין מלאים הרבה לצורך המידין ומנוספין ואינו די בחול: משכחת ליה שנת אחרי ובלתמדין לחודיהו קאמר והאי דקאמר כדי לשבת ולשני ימים טובים. לבימנא בעלמא שחוקין ליהויה ששה תמידין [מבוקרין] בכל יום בלשבת מ"ס כדי שחיתמו בכל יום של שבוע ב' תמידין

הנהגות הב"ח (א) גמ' והתקינו נביאים: (ב) רש"י ד"ה בר ממנ וכו' וצבנת שנה: (ג) וז"ל ר"ה הללל וכו' נמנא ס"ד ואמרי' מיי' המידין ומנוספין מ' קס"ד מ"י: (ד) ד"ה ארבעה וכו' ששה שיהיו מנוקדין:

דקתנו כדי לשבת. משמע יקטן כלומר שאלו לג' ימים, ולא קתנו לשבת. ליהיו טעמא לרין שנת ג' ימים טעמא על ר"ה (מנחם א). הרד"ק ערך אין נעריבין ר"מ אומר נעדר. אם אמר יסאל ערבי עלי, נטון ערבי כפי טעם על ע"ס, אבל לא מעורר. אכל אם אמר הערבי ערבי עלי או ערך אחריס עלי לא אמר כלס (לעיל ה).